

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ
імені А.В.НЕЖДАНОВОЇ**

Педагогічна практика

**Робоча програма
для студентів магістрів
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 025 «Музичне мистецтво»**

Підготовлена на основі принципів
Європейської кредитно-трансферної системи ECTS

ОДЕСА - 2017

Укладач: Хорошавіна О.А., доцента;

Рецензенти: Морозевич Н.В.-кандидат мистецтвознавства, професор;

Схвалено та рекомендовано до друку Вченою радою ОНМА імені
А.В.Нежданової

Протокол № 9 від 02.06.2010 року

Оновлено у травні 2017 р.

**Структура програми навчального курсу «Педагогічна практика»
(за вимогами ECTS)**

Предмет: педагогічна практика

Пояснення до програми курсу

Кредитно-трансферні характеристики курсу	Ступінь	Характеристика
Кількість кредитів ECTS - 1 залікових модулів - 2 Тижневих годин - 1	«магістр»	Курс – вибірковий (1 семестр) Індивідуальні заняття – 15 годин. Самостійна робота – 105 год. Загальний обсяг – 120 год. Обсяг кредитів - 4 Форми оцінювання знань: Відкриті уроки; Академ концерти учнів школи пед. практики. Спосіб навчання – індивідуальний.

Розрахунок залікових балів

курс	семестри	1 модуль	2 модуль	Сума
1 (маг)	I	0-24	0-76	0-100

Залікові бали – 61-100 балів за семестр

Пояснювальна записка

В системі комплексної музичної освіти важливе місце посідає педагогічна практика студентів. Вона допомагає оволодіти професією педагога, формує необхідні вміння та навички викладання гри на інструменті і є важливою частиною підготовки до одного з основних напрямків діяльності студентів після закінчення навчання – педагогічного. Майбутні педагоги мають бути готовими до роботи з учнями професійних учбових закладів.

Методичною основою для проходження педагогічної практики є курс „Методика”. Педагогічну підготовку студент отримує також при вивченні психології, історії виконавського мистецтва, які вивчаються

паралельно, та в класі по спеціальності. Керують практикою викладачі випускових кафедр.

Педагогічна практика магістрів в Одеській національній музичній академії імені А.В. Нежданової триває один семестр, на неї відведено 120 годин, з яких 15 годин – практичні заняття під керівництвом консультанта та 105 години – самостійні заняття. Студенти вивчають педагогічний репертуар, проводять індивідуальні заняття з учнями спеціалізованої музичної школи педагогічної практики при ОНМА під контролем викладачів-консультантів та самостійно; займаються самостійною підготовкою до уроків з учнями та занять з педагогічною репертуару, а також проводять навчально-виховні заходи (спільне відвідування концертів, обговорювання записів відомих музикантів, тощо).

Магістри проходять також виробничу практику, яка ставить своїм завданням закріплення професійних знань, отриманих в процесі навчання, а також знайомство з системою навчання в ССМШ ім. проф. П.С. Столярського та в ОУМіК ім. К.Ф. Данькевича. На виробничу практику відведено 150 годин, з яких студенти відвідують 15 годин занять в класах педагогів з фаху в цих учбових закладах та 135 годин займаються самостійною підготовкою до занять, знайомляться з документацією, організацією учбового процесу, тощо. Форма звітності – щоденник виробничої практики, в якому повинні бути: методично обґрунтовані записи змісту всіх занять, які відвідав студент, а також характеристика, яку надає йому викладач, в класі якого він проходив виробничу практику.

Головна мета педагогічної практики: отримання практичних педагогічних навичок, набутих емпіричним шляхом у викладача з фаху та підкріплених теоретико-методичною базою суміжних дисциплін, застосування ефективних методів проведення уроків з учнями, а також оволодіння навичками та уміннями індивідуальної педагогічно-дослідницької роботи в галузі музичної педагогіки.

Завдання педагогічної практики: опанування методами індивідуальної роботи з учнем, враховуючи його вікові і особисті якості

та музичні здібності; підбір репертуару з врахуванням індивідуальності учня; моделювання педагогічного процесу; опанування методикою викладання та отримання навичок і методів виховання особистості. Необхідно також компетентно аналізувати музичні твори різних стилів та жанрів, виявляти їх художні особливості, виконавчі труднощі, розкривати учню шляхи їх подолання, правильно оформляти документацію.

Форми контролю: відкритий урок з учнем, якість індивідуальних занять (професійна грамотність, систематичність, творчі методи роботи, тощо), а також ступінь оволодіння педагогічним репертуаром.

Студент повинен підготувати журнал за весь період занять з педагогічної практики, в якому повинні бути: записи всіх індивідуальних занять та план роботи з учнем; діагностична психолого-педагогічна характеристика учня, де мають бути визначені його психологічні особливості, музично-інструментальні здібності та виконавчі дані, недоліки музичного розвитку та шляхи їх подолання, а також відношення учня до занять та перспективи його розвитку.

За підсумками проходження педагогічної практики виставляється залік з оцінкою.

Зміст курсу

Педагогічна практика студентів-магістрів сприяє виробленню творчих самостійних пошуків і узагальнень, спрямовує до дослідницької праці. Теоретичною базою педагогічної практики є методика, психологія, педагогіка та історія виконавчого мистецтва. Професія педагога вимагає додаткового вивчення спеціальної літератури з методики, психології, педагогіки, так як кожен студент-практикант повинен розбиратися в особливостях темпераменту, інтелекту, рівню логічного мислення учня, а також повинен користуватися широким спектром загально-педагогічних та спеціальних музичних знань. Курс індивідуальних занять „Педагогічна практика” розрахований на послідовну систематичну роботу за принципом поступового ускладнення педагогічних завдань та творчого

підходу до розвитку педагогічних даних студента-практиканта на різних етапах навчання.

Перший етап: знайомство студента з учнем, діагностика його музичних здібностей та перспектив розвитку; складання плану індивідуальних занять за допомогою педагога-консультанта; спільне відвідання концертів, обговорювання записів відомих музикантів, бесіди з метою ознайомлення з музично-інтелектуальним рівнем учня, спостереження за індивідуальними особливостями, визначення головної педагогічної проблеми в роботі з ним.

Другий етап: проведення індивідуальних занять у присутності консультанта, складання психолого-педагогічної характеристики учня, визначення музично-інструментальних недоліків його гри та шляхів їх подолання; аналіз проведеного уроку; аналіз виконання учня; вивчення педагогічного репертуару; знайомство з веденням учбової документації.

Третій етап: проведення самостійних занять з учнем як результат опанування методологією індивідуального заняття; відкритий урок (до змісту уроку входять робота над художніми творами різних жанрів, гамами, вправами, читання з аркушу, тощо).

В процесі навчання педагог-консультант допомагає студентові опанувати педагогічною майстерністю, а також розвинути його педагогічні здібності.

Критерії фахових умінь і оцінок

Випускники з курсу „Педагогічна практика” повинні:

- на підставі передових технологій і стратегій формування духовності зростаючого покоління орієнтуватися в дійсній сутності взаємин культури і мистецтва, культури і цивілізації, аналізувати дійсні протиріччя соціокультурного розвитку на сучасному етапі;
- на основі опанування теорією і практикою виконавської майстерності професійно володіти основами інтерпретації музичних творів, базою знань з історії та сучасного розвитку виконавського мистецтва, творчості персоналій та комплексом професійної компетентності музиканта-інструменталіста;

- здійснювати науково-педагогічний аналіз психології виконавської творчості, організовувати духовно-просвітницьку діяльність;
- володіти різноманітними методами діагностики музично-інструментальних здібностей, вікових та індивідуальних особливостей учня, визначати музично-художній, технічний та естетичний рівень учня;
- розробляти індивідуальні програми музично-інструментального розвитку учня, використовуючи методики його прогнозування через знання і застосування педагогічного репертуару, вміти передбачати результати його підбору в кожному індивідуальному випадку;
- виходячи із знання репертуару та рівня його складності і художніх особливостей, обирати ефективні форми і методи навчання та розвитку індивідуальних природних здібностей учня та його музичного мислення;
- застосовувати творчий підхід до складання робочих планів і програм, допомагати учню скласти план вивчення твору;
- доцільно планувати індивідуальні заняття, опановувати різні методи і форми проведення уроку;
- вміти довести до свідомості учня методичні засоби роботи над різними типами вокальної та інструментальної техніки, а також організувати його самостійну роботу;
- використовувати сучасні державні документи з питань розвитку суспільства, культури й мистецтва, науки і освіти України.

**Оцінка «відмінно» - 90-100 балів.
Високий рівень (A) за шкалою ECTS**

Практикант з оцінкою „відмінно” розкрив природні музично-інструментальні дані свого учня, покращив технічну базу, якість звучання інструменту та інші професійні навички та вміння; розвинув образно-художнє мислення учня, підготував успішний виступ його на концерті чи академ. концерті; здав на високому професійному рівні педагогічний репертуар та провів відкритий урок; активно приймав

участь у обговоренні виступів учнів в концерті чи академ. концерті; етично поведився в педагогічному колективі курсової методичної комісії; систематично вів письмові спостереження(щоденник учня, журнал з педагогічної практики)

**Оцінка «добре» - 75-89 балів
середній, вище середнього (B, C) за шкалою ECTS**

Практикант з оцінкою „добре” розвинув природні дані свого учня, покращив його технічну базу та інші професійні навички та вміння; здав на доброму професійному рівні педагогічний репертуар та провів відкритий урок, приймав участь у обговоренні виступів учнів в концертах чи академ. концертах, етично поведився в педагогічному колективі курсової методичної комісії, систематично вів письмові спостереження(щоденник учня, журнал з педагогічної практики).

**Оцінка «задовільно» - 61-74 балів
достатній (D, E) за шкалою ECTS**

Практикант з оцінкою „задовільно” недостатньо добре володіє педагогічними вміннями, його учень не зробив помітних успіхів; заняття проводились несистематично, внаслідок чого виступ учня в концерті чи академ. концерті мав задовільну чи незадовільну оцінку; не приймав участь чи був мало активним у обговорюванні виступів учнів; обізнаний з правилами етичного поводження в педагогічному колективі курсової методичної комісії; несистематично вів письмові спостереження (щоденник учня, журнал з педагогічної практики).

**Оцінка «незадовільно» - 1-60 балів
початковий (Fx, F) за шкалою ECTS**

Підставою для оцінки „незадовільно” є відсутність відповідності будь-яких із перелічених вище вимог.

Методичні вказівки.

В основу виховання музиканта повинен бути покладений принцип єдності художнього та технічного розвитку учня. З перших уроків у починаючих важливо пробудити у дитини любов до музики, виходячи з

накопичених музичних уявлень та розширюючи її музичний світогляд. Для різнобічного розвитку учня необхідно опанувати велику кількість музичних творів різних жанрів, епох та стилів. На початковому етапі навчання необхідно використовувати також народні мелодії.

Для кожного учня треба підібрати репертуар, враховуючи його індивідуальні особливості та професійні недоліки, які необхідно вирішувати на даному етапі розвитку учня. Звідси виникає необхідність побудувати план послідовного розвитку учня, який буде диктувати цілеспрямований підбір репертуару. Таку саму роль відіграє цілеспрямований підбір інструктивного репертуару на основі визначення фундаментальних вокальних та інструментальних навичок, їх послідовності по ступеню складності.

При першому знайомстві з учнем надається характеристика його музичних здібностей, професійної підготовки та інших професійних умінь та навичок. Виходячи з цього перші заняття з педагогічної практики слід проводити у формі бесіди з учнем, а також прослуховування його гри.

З перших кроків треба розвивати виконавську волю та розвивати обізнаність в жанрово-стильових ознаках музики, розуміння елементів форми та змісту музичного твору, а також навички самостійної роботи. Для цього потрібно визначати конкретні завдання, досягати яких учень повинен свідомо й самостійно. Проте не треба перевантажувати учня великою кількістю одночасних вимог, необхідно враховувати послідовність завдань, що постійно ускладнюються.

Студент-практикант повинен розвивати слуховий контроль учня, а також його вміння слухати і вести одночасно кілька музичних ліній та різноманітну фактуру. Треба також стимулювати роботу учня над удосконаленням художньої техніки, стежити за свободою його апарату. Треба розуміти, що робота над усіма засобами виразності (звук, динаміка, фразування, ритм, тощо) пов'язана не тільки зі слуховим контролем, а й з певною психо-моторикою. З самого початку навчання учень повинен засвоювати принципи осмисленої аплікатури.

Одне з важливих завдань педагога – навчити учня швидкому читанню з аркушу та вмінню гри/співу в ансамблі. Треба також розвивати музичне мислення учня, розширювати його музичний світогляд, навчити бути обізнаним у музичних творах.

Студент-практикант повинен самостійно вивчати твори з програми учня та розповідати учню про існуючі традиції їх виконання, історію написання, тощо.

Виступ учня перед аудиторією підлягає обговоренню: при обговоренні практикант дає усну характеристику природних музично-інструментальних даних і музичної підготовки учня та констатує їх розвиток за період роботи, дає професійний аналіз виконаної програми, а також вказує на недоліки в її виконанні. Після виконання учнем програми та характеристики студентом-практикантом його роботи керівник педагогічної практики мусить зробити студентові конструктивні зауваження щодо здійсненої роботи та відзначити наявність педагогічних успіхів і помилок та вміння прогнозувати можливі шляхи розвитку учня.

Головне завдання студента-практиканта – це вміння захоплювати учня процесом музикування, прищепити любов до музики, розвивати творчу фантазію та творчу індивідуальність учня.

Програмні вимоги до студентів-практикантів:

- вивчення педагогічного репертуару III – IV курсів музичних училищ;
- виробнича практика у ССМШ ім. проф. П.С. Столярського та у ОУМіК ім. К.Ф. Данькевича (грудень);
- відкритий урок (листопад);
- академ концерти учнів школи пед. практики (грудень);
- пасивна та асистентська практика в класі консультанта чи педагога з фаху.

Додаток №1**Рекомендації студентам з педагогічної практики.****Орієнтований план психолого-педагогічної характеристики учня.**

1. Загальні відомості про учня: прізвище, ім'я, вік, клас.
2. Рис характеру та темпераменту, типологічні якості, направленість особистості, інтереси, прагнення, схильності.
3. Характер мотивації занять: регулярність і систематичність, зацікавленість, цілеспрямованість, відповідальність, тощо.
4. Індивідуальні особливості психічних процесів: властивості мислення та пам'яті, швидкість реакції, стійкість уваги, емоційно-вольові особливості, тощо.
5. Музичні здібності та особливості музично-професійного навчання: музичний слух, ритм, пам'ять, емоційна чуткість сприйняття музики, художньо-виконавські здібності, артистизм, особливості естрадного самопочуття, рівень технічного розвитку та віртуозно-піаністичні здібності, самостійність у роботі, практичні вміння та навички (читання з аркушу, імпровізація, тощо).
6. Особливості процесу музичного розвитку: характеристика розвитку учня, причини труднощів та шляхи їх подолання, перспективи, основні цілі та завдання в подальшому навчанні.

Орієнтовний план виконавського та методичного аналізу

музичного твору.

1. Композитор - автор твору, характерні риси його творчості.
2. Назва твору, тональність, авторські ремарки, опус.
3. Редакції, їх порівняльний аналіз, критичні зауваження.
4. Композиторський стиль, жанр, програмність твору.
5. Характеристика художньо-образної сфери та драматургії твору, аналіз його форми, характер кожної частини.
6. Основні засоби музичної виразності, особливості інтонації, ритма, гармонії, артикуляції, динаміки, фактури, тонального плану, тощо.
7. Методичні рекомендації по вивченню твору, визначення основних труднощів твору та шляхів їх подолання.
8. Етапи роботи над твором.
9. Визначення основної мети включення даного твору до репертуару учня.

Орієнтовні вимоги до відкритого уроку.

1. Програма та тема уроку.
2. Етап роботи над творами, які входять до програми відкритого уроку.
3. Точність визначення основної мети уроку.
4. Структура та методична доцільність будування уроку(перевірка домашнього завдання; професійна робота над твором, вправами, тощо; узагальнення, завдання на слідуєчий урок).
5. Результативність індивідуальних методів роботи студента-практиканта, якість показу, словесних пояснень, значення емоційного та інтелектуального способів впливу на учня, характерні прийоми в роботі, тощо.
6. Професійно-педагогічна грамотність студента-практиканта, досягнення та недоліки в роботі з учнем.
7. Єдність художнього та технічного розвитку учня. Рівновага у співвідношенні художньо-образних та технічних завдань.
8. Вміння створити творчу атмосферу уроку, контакт з учнем.